

СТАНОВИЩЕ

на **ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**
на **РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

по конституционно дело №10/2010 г. на Конституционния съд на Република България, по което с определение от 01.06.2010 година е допуснато за разглеждане по същество искането на президента на Република България за обявяване на противоконституционност на § 8, т.2 и т.3 и § 22, т. 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (ЗИДНПК) (обн., ДВ, бр. 32 от 27.04.2010 г.)

и по конституционно дело №11/2010 год. на Конституционния съд на Република България, по което с определение №7 от 01.06.2010 година е допуснато за разглеждане искането на шестдесет народни представители за обявяване на противоконституционност на § 8, т.2 и т.3, § 22, т.1 и § 54 ЗИДНПК от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (ЗИДНПК) (обн., ДВ, бр.32 от 27.04.2010 г.), присъединено с определението към к.д.№ 10/20 Юг. за съвместно разглеждане и решаване.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Производството по конституционно дело №10/2010 на Конституционния съд на РБ е образувано на 29.04.2010 г., по искане на президента на Република България, на основание чл.150, ал.1, във връзка с чл.149, ал.1, т.2 и т.4 от Конституцията на Република България, за установяване на противоконституционност на § 8, т.2 и 3 и § 22, т.1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, приет на 25 март 2010 г., съответно, повторно приет на 21 април 2010 г. (обн., ДВ, бр.32 от 2010 г.) и за несъответствие с международни договори, по които България е страна, а именно: Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи - КЗПЧОС (обн., ДВ, бр.80 от 1992 г, изм., ДВ, бр.137 от 1998 г.) и Международния пакт за граждански и политически права - МПГПП (обн., ДВ, бр.43 от 1976 г.), с които се изменя и допълва чл.94 от Наказателно-процесуалния кодекс - НПК (обн., ДВ, бр.86 от 2005 г., последно изм. и доп., ДВ, бр.32 от 2010 г.) и § 22, точка 1 от ЗИДНПК, с която се изменя чл.177, ал.1 от НПК.

В искането са изложени следните аргументи:

1) С § 8, т. 2 и 3 от ЗИДНПК е изменена ал.4 и са създадени нови алинеи 5 и 6 на чл.94 от НПК. За първи път у нас е установен правният институт на т.нар. „резервен защитник“.

Според вносителя, промените противоречат на чл.6, ал.2, чл.30, ал.4, чл.31, ал.4, чл.56, чл.121, ал.1 и чл.122, ал.1 от Конституцията, тъй като накърняват конституционно установените гаранции за ефективно осъществяване на правото на защита. Ограничено е правото на обвиняемия (подсъдимия) да бъде защитаван от избран от него адвокат. Въвеждането на изискването за „изключително значение за провеждане на наказателното производство в разумен срок“, като предпоставка за прилагане на института на резервния защитник, нарушава принципа на равенството на гражданите пред закона. Регламентирането на възможността резервният защитник да упражнява в пълен обем правата по чл.99, ал.1 НПК, при невявяване на упълномощения защитник, засяга конституционно закрепеното състезателно начало в процеса.

Развита е и тезата, че институтът „резервен защитник“ е несъвместим с разпоредби на международни договори, по които България е страна, а именно — чл.6, т.3, буква „с“ от ЕКЗПЧОС и чл.14, т.3, буква „Г“ от М111111. Аргументите в тази насока са, че въведената от международните актове възможност за осигуряване на служебен защитник може да се прилага с оглед интересите на правосъдието, само в случаите, когато обвиняемият не е в състояние да заплати възнаграждение на избран и упълномощен от него адвокат. Аргументира се тезата, че обвиняемият винаги разполага с правото да приеме или да не приеме личността на назначения служебен защитник. След като е упълномощил адвокат по свой избор, правно недопустимо би било „да му се натрапва друго лице“, което да не се ползва с неговото доверие ;

2) С § 22, т. 1 от ЗИДНПК в края на алинея 1 на чл.177 от НПК са заличени думите „както и само на тях и на показанията на свидетели с тайна самоличност“. В резултат на изменението е отпаднала съществуващата преди това забрана обвинението и присъдата да се основават само на съчетаването на данни от специални разузнавателни средства и показанията на свидетели с тайна самоличност. Вносителят счита, че промяната противоречи на чл.56 и чл.121, ал.1 и 2 от Конституцията с аргументи, че накърнява принципа на състезателност на съдебния процес, при равенство на процесуалните права на страните. Според него, изменението не отчита спецификата на съответните способности за доказване и създава неоправдано предимство на обвинението за сметка на защитата, без да въвежда друг правен механизъм за компенсиране на нарушения баланс в техните процесуални възможности. Възможността за осъждане на основата на съчетание на данни от специални разузнавателни средства и показания на свидетели с тайна самоличност, не дава необходимите гаранции за установяване на истината.

В искането е развита и тезата, че разпоредбата на § 22, т.1 от ЗИДНПК не съответства на чл.6, т.1 от КЗПЧОС и чл.14, т.1 от М111111. Вносителят твърди,

че води до накърняване на установените минимални стандарти за справедлив наказателен процес. В тази насока се позовава и на практиката на Европейския съд по правата на човека.

Производството по конституционно дело №11/2010 година е образувано на 14.05.2010 г. с искане от шестдесет народни представители от 41-вото Народно събрание за установяване на противоконституционност на § 22, т. 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (ЗИДНПК) (обн., ДВ, бр. 32 от 27.04.2010 г.), с който се изменя чл.177, ал.1 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) (обн., ДВ, бр.86 от 28.10.2005 г., последно изм. и доп., ДВ, бр.32 от 27.04.2010 г.), на § 54 ЗИДНПК, с който се отменя глава двадесет и шеста с чл.368 и 369 от НПК, както и несъответствието с международни договори, по които Република България е страна, на § 8. т.2 и т.3 ЗИДНПК, с който се изменя и допълва чл.94, ал. ал. 4, 5 и 6 НПК.

Аргументите на вносителите на искането са:

1) С § 22, т.1 ЗИДНПК се въвежда възможността осъдителна присъда да бъде основана на данни от специални разузнавателни средства и от свидетел с тайна самоличност, което е в пряко противоречие с Конституцията. Вносителите считат, че нито едно от посочените две основания самостоятелно не е годно да обоснове осъдителна присъда и доказателствената им стойност не е достатъчна за изясняване на обективната истина, както изисква чл.121, ал.2 от Конституцията. Открива се възможност служител под прикритие да може да бъде разпитван като свидетел с тайна самоличност и "да бъде произнесена присъда и на база на две специални разузнавателни средства".

2) Оспорената като противоконституционна разпоредба на § 54 се аргументира с доводите, че институтът на разглеждане на делото в съда по искане на обвиняемия е въведен и е възприет в новия Наказателно-процесуален кодекс, с оглед осигуряване на разумен срок на наказателното производство по смисъла на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (обн., ДВ, бр.80 от 12.10.1992 г., изм., ДВ, бр.137 от 20.11.1998 г.). С отмяната на този институт се нарушават правата на лицата, спрямо които е започнало досъдебно производство, гарантирани в чл.31, ал.1, и ал.4 от Конституцията. Създават се предпоставки за неограничени във времето обвинения и че ограничаването на някои права на лицата, обвинени в извършване на престъпление, трябва да бъдат строго целесъобразни и не могат да надхвърлят необходимото за осъществяване на правосъдието, поради което искат установяване на противоконституционност на § 54 ЗИДНПК .

Вносителите на искането обосновават становището, че § 54 ЗИДНПК противоречи и на чл.5, ал.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

Пленумът на Върховният касационен съд, след като обсъди аргументираните доводи на вносителите по конституционно дело №10/2010

г. на Конституционния съд на Република България и по конституционно дело №11/2010 год. на Конституционния съд на Република България, намира съображенията им за несъстоятелни, а оспорените разпоредби на § 8, т. 2 и 3, § 22, т.1 и на § 54 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, приет на 25 март 2010 г., повторно приет на 21 април 2010 г. (обн., ДВ, бр.32 от 2010 г.) за непротивоконституционни и постановени в съответствие с международните актове, по които Република България е страна, по следните съображения:

I. Становище по конституционно дело №10/2010 на Конституционния съд на РБ:

1) Изходната позиция, според вносителя, от която се прави преценката за противоконституционност на § 8, т.2 и 3 от ЗИДНПК, с който е изменена ал.4 и са създадени нови алинеи 5 и 6 на чл.94 от НПК, е противоречието с чл.6, ал.2, чл.30, ал.4, чл.31, ал.4, чл.56, чл.121, ал.1 и чл.122, ал. 1 от Конституцията, защото се накърняват конституционно установените гаранции за ефективно осъществяване на правото на защита.

Този извод не може да бъде споделен. В мотивите към проекта на Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (№ 902-01-47 от 18.11.2009 г., 41-вото НС) е залегнала волята на законодателя с промените в НПК да се преодолее неефективността на съдебната система с прекомерната формалност на наказателната процедура и да се отхвърлят пречките в наказателно-процесуалното законодателство, водещи до забавяне на наказателното производство. Една от законодателните промени за постигането на тази цел е създаването на институти, гарантиращи приключване на процеса в разумен срок по чл.22 НПК

Съществуването на основополагащата норма по чл.22 НПК е проявление на конституционоустановените стандарти в чл.30 и чл.31, ал.1 от Конституцията и съгласно чл.6 пар.1 от ЕКЗПЧОС. Според тези стандарти, необходимо е в приемлив срок, чрез присъда или съдебно решение да бъде поставен край на несигурното положение, в което се намира едно лице от момента на повдигане на обвинение спрямо него. Критериите за разумност на срока, за провеждане на наказателното производство, според практиката на ВКС и практиката на Съда в Страсбург, са фактически. Обективирани са от характера и сложността на делото, от поведението на органите на съдебната власт при разглеждането му и поведението на подсъдимото лице в хода на производството. Докато действието на принципа е гарантирано с редица конкретно предвидени срокове за развитието на досъдебната фаза на процеса, в съдебната фаза принципът не е институционализиран със срокове - обяснимо с разгръщането на състезателното начало и диренето на обективната истина в публичен, открит процес, където при условията на състезателност, страните и съдът като основен субект в процеса, участват активно в събирането и проверката на доказателствата. Тяхното

събиране или оспорване не е обвързано с формални срокове , защото установяването на обективната истина в условията на състезателност не трябва да е възпрепятствано от условия и срокове. Принципите в процеса действат едновременно, поради което изискването на чл. 22 НПК трябва да се разглежда в действие заедно със спазването и на останалите начала в наказателния процес по чл.11, чл.12, чл.13 и сл. НПК .

И до момента последиците от приключването на делата в "неразумен срок" са преодолявани при правораздаването с компенсаторни механизми, каквито са смекчаване наказателната репресия при осъждането на виновното лице (с намаляване размера на наказанието), прекратяване на наказателното производство при приложение на отмененият институт "Разглеждане на делото в съда по искане обвиняемия", когато в предвидените в закона срокове прокурорът не внесе обвинителен акт или предложение за разглеждането му по някои от особените правила по НПК, както и чрез прекратяване на производството, поради изтичане на предвидената давност за наказателно преследване (вж. чл.24 ал.1 т.3 от НПК, във вр. чл.80 - чл.84 от НК). Тези мерки не обслужват целта и задачата на процеса, съгласно чл. 1 от НПК, за разкриване престъпленията и наказване на виновните лица, съответно за защита от неоснователни обвинения, повдигнати срещу лицата. Те са в ущърб на конкретно засегнатите от престъплението лица, както и на пострадалите от престъпления и на обществото, което бива разколебано в ефективността и авторитета на правосъдието.

Следователно, преодоляването на неразумните срокове на процеса не е само въпрос на организацията му, а и на законодателно уреждане на институти, които като обслужват целите и задачите на процеса, да ограничат до минимум пречките пред разследващите органи и съда за приключването на наказателния процес във време, което да удовлетвори интересите на страните и на обществото от ефективно правосъдие.

Законодателно решение на очертаната необходимост е създадената фигура на резервния защитник в оспорения § 8, т.2 и т.3 от ЗИДНПК. От съдържанието на текста следва, че промяната е наложена от стремежа на законодателя да гарантира действието на основен принцип в процеса - по чл. 22 НПК, за спазването на разумния срок за провеждането му.

Вносителят излага общи аргументи за неконституционност, без да ги диференцира по отделните алинеи 4, 5 и 6 на чл.94 от НПК, поради което под твърдението за тяхната обща конституционна нетърпимост, се губи логиката за отделните разпоредби. Така, в алинеи 4 и 5 се предвижда реда и условията за възникване и упражняване на правомощието на прокурора или съда за назначаване на резервен защитник на обвиняемия по Закона за правната помощ.

В алинея 6 са уредени правата на резервния защитник и реда на упражняването им.

По своя характер и съдържание това са норми по организацията на процеса и имат технически характер. Те предвиждат само една правна възможност за прокурорът или съдът по реда на Закона за правната помощ да назначат резервен защитник на обвиняемия, независимо и наред от упълномощаването на защитник, когато това е от изключително значение за провеждането на наказателното производство в разумен срок.

Тези правила почиват на принципните положения в процеса, че: участието на резервният защитник е предвидено в изключителни случаи, когато е от изключително значение за провеждането на производството в разумен срок; участието на резервният защитник не дерогира, а е паралелно с участието на упълномощения защитник; правилото е, че същинските права на защита по чл.99, ал.1 НПК се упражняват от резервният защитник само по искане или със съгласие на обвиняемия.

По чл.94, ал.4 НПК фигурата на резервният защитник е въведена в процеса независимо от основанията за задължителна защита (по чл. 94, ал.1) и е наред с реализирането на защитата на упълномощения защитник. Правомощието на прокурора или съда за назначаването на резервен защитник на обвиняемия е предвидено да може да се упражни само при определени от закона условия, продиктувани от необходимостта за приключване на делото в разумен срок и се прилага само по дела за тежки престъпления (за които е предвидено наказание лишаване от свобода повече от пет години, доживотен затвор или доживотен затвор без замяна) кумулативно с преценката за значението на изключителност делото да се приключи в разумен срок. Например - делата за тежки престъпления с много обвиняеми и много обвинения срещу всеки от тях. Тогава участието на резервен защитник ще е от изключително значение за провеждането на производството в разумен срок, защото при тези дела е ноторно, че процесът е по-продължителен от друг с по-малка фактическа и правна сложност.

По алинея 5 на чл.94 НПК са определени реда и условията за участието на резервният защитник, когато защитата е задължителна (по чл. 94, ал.1 НПК) и едновременно с това са налице условията по алинея 4, когато обвиняемият(подсъдимият) упълномощи защитник, или се е отказал от упълномощения защитник. При тези условия, предходно назначеният му служебният защитник се трансформира в резервен защитник. Следователно в хипотезата по алинея 5 на чл.94 НПК е развита познатата фигура, от създаването на НПК, на защитника по назначение, когато защитата на обвиняемия е задължителна.

Очевидно е, че и двете коментирани алинеи не ограничават, а допълват и обогатяват защитата на обвиняемия (подсъдимия) в процеса. Конституцията гарантира правото на адвокатска защита (чл.56, чл.30, ал.4 и чл. 122, ал.1). В цитираните конституционни разпоредби не се прави разлика между упълномощен защитник и назначен защитник. В случаите, когато законът предвижда безусловно задължителна защита по чл.94, ал.1, т.т.1 - 3 и т. 6 НПК,

решаващият орган назначава такава защита, когато обвиняемият (подсъдимият) не е упълномощил адвокат или не иска да упълномощи адвокат, без изборът му да е *intuitu personae*. Същото правило на избор на адвокат *intuitu personae* е неприложимо и в случаите на условно задължителна защита в хипотезата на чл.94, ал.1, т.9 НПК, когато интересите на правосъдието налагат назначаването на адвокат, при изразено желание за такъв от страна на обвиняемия (подсъдимия), когато не е в състояние да заплати адвокатско възнаграждение.

Следователно, ако се приеме за конституционносъобразно действие само избора на упълномощен адвокат, но не и назначаването му - при задължителна защита, това абсолютизиране на едни права и игнориране на други конституционоустановени права, ще доведе до противоречие с прокламираните в Конституцията неотменимост на основните права на гражданите и недопускане на злоупотребата с тях, когато при упражняването им те накърняват други законоустановени права и законни интереси на гражданите (чл.57, ал.1 и ал.2 от Конституцията).

В ал.6 на чл.94 НПК се създава възможност за участието на резервния защитник в две хипотези. Правата на резервния защитник в случая са разделени на такива, които не влияят върху съществуването на защитата (да се запознава с делото, да прави необходимите извлечения и да присъства при провеждането на процесуалните действия с участието на обвиняемия, като му осигуряват незабавно поемане на защитата, ако това се наложи и не влияят върху съществуването на защитата) и такива по същинското ѝ осъществяване, съгласно чл. 99, ал. 1 НПК. Първите се упражняват без съгласието му, защото никога не могат да влязат в конфликт с ефективното упражняване на правото на защита, а вторите, именно поради това, по правило винаги се упражняват със съгласието на обвиняемия (подсъдимия).

Тези текстове по съдържание не създават основания за нарушаване правото на защита на обвиняемия, защото е очевидно, че допринасят допълнително с възможност обвиняемият (подсъдимият) да организира защитата си като избегне нежелано отлагане на делото, поради неявяване на упълномощения му защитник.

Втората хипотеза на изречение 2, в ал.6 - създаването на възможност резервният защитник да встъпи ефективно в процеса, без съгласие на обвиняемия, е неразривно свързана със съвместимостта ѝ с „правото на защита на гражданите, в частност с правото на защита на обвиняемия в процеса във всичките му стадии, като едно от основните конституционни права с определящо значение за устройството на демократичната правова държава (чл. 30, ал.4, чл. 56 , чл. 122, ал.1 от Конституцията).

В случая нормата за участие на назначаем адвокат - защитник се отклонява от правото на адвокатска защита по упълномощаване, въз основа на избор *intuitu personae*, само при едно законово условие - когато защитата е

задължителна и упълномощеният защитник редовно призован, не се явява по неுவажителна причина.

Въведеното ограничение е израз на търсения баланс между интересите на обвиняемия, от една страна и интересите на пострадалия и на всички други участници в процеса и на обществото, от друга, основан на конституционния принцип и идентичния такъв в процеса, че всички страни (частният обвинител, гражданският ищец, гражданският ответник) имат право на защита, защото НПК признава право на защита не само на обвиняемия, а и на останалите лица, които участват в наказателното производство (чл.122,ал.1 от Конституцията, чл.15, ал.2 НПК). Поради това въведеното ограничение не надхвърля необходимото за осъществяване на целта и задачата в чл.1 от НПК.

Правото на свободен избор на избран от подсъдимия, упълномощен защитник, макар и фундаментално, не е абсолютно законодателното ограничаване на фундаментални права е материя, предмет на казуално тълкуване от КС на нормата на чл. 31,ал.4 от Конституцията в редица решения (спр.реш.№9/ по к.д. к.д.№6/98 год.на КС; реш.№16/ по к.д.№7/98 год. на КС). В решение №9 от 14 април 1998 година по к.д.№6/98 год.(ДВ, бр.45 от 21.04.1998 год.) КС приема, че ..." правата на обвиняемия могат да бъдат ограничавани, когато това е необходимо за осъществяване на правосъдието и преценката за тази необходимост, в случаите на законодателно ограничаване, ... се прави от законодателният орган. Законодателят, за да направи това ограничение в правото на защита, е изходил от съображения за пресичане възможността за злоупотреба и шиканиране с това право, ощетяващо и засягащо законните интереси и на другите участници в процеса и дейността на съда при дирене на обективната истина".

Очертаната необходимост за ефективно осъществяване на правосъдието чрез този институт не накърнява фундаментални права в процеса, каквото е правото на обвиняемия (подсъдимия) да бъде защитаван от избран от него адвокат. Въвеждането на изискването за „изключително значение за провеждане на наказателното производство в разумен срок", като водеща предпоставка за прилагане на института на резервния защитник, отговаря на конституционната норма - чл. 31, ал.4, защото ограничението в правото на обвиняемия да бъде защитаван от избран от него защитник, в случая, обслужва необходимото за осъществяване на правосъдието. Поради това, не надхвърля заложената от конституционния законодател мярка за обема на ограничението на това право.

В практиката на Конституционния съд е иманентно търсенето на баланс между конкуриращи се принципи . В решение № 1/2005 г. по к.д. № 8/2004 г., т.П.7. е прието от КС, че: „самият принцип на правовата държава допуска такава възможна конкуренция и вмества принципа на балансираната преценка на конкуриращи принципи и основни права като компонент на своето съдържание".

Поради тези съображения липсва основание да се твърди нарушение на чл.31, ал.4 от Конституцията. Когато упълномощеният защитник отсъства - ще встъпи резервният, който до момента е разполагал с правата, нужни за запознаване с делото и производството няма да се отлага, а ще продължи за съответното процесуално действие.

Не се нарушава „принципа на равенство на гражданите пред закона“, прогласен в чл.6, ал.2 от конституцията“, защото преценката кога е налице „тази „своеобразна гаранция за приключването на делото в разумен срок“ е предоставена единствено на решаващия орган (прокурора или съда в зависимост от фазата, в която се намира процесът), а не на страните. Разумният срок винаги ще бъде нарушен, ако производството по делото е забавено по вина на органите на досъдебното производство или на съда. Държавните органи в наказателния процес са длъжни да осигурят правото на защита на обвиняемия (арг. от чл. 15, ал.3 НПК), а това означава и задължение да вземат необходимите мерки за осигуряване ефективна адвокатска защита.

Прокурорът и съдът, като органи на съдебната власт, са длъжни независимо и по вътрешно убеждение да оценят конкретните обстоятелства, по конкретното дело и независимо да вземат решение дали е осъществена хипотезата за участие на резервен защитник в случая по чл. 94, ал.4, 5 и 6 НПК.

Следователно, не се нарушават права и привилегии основани на посочените в Конституцията признаци.

Не се „нарушава и принципа на състезателното начало, прогласен в чл.121, ал.1 от Конституцията, доколкото неявяването на прокурора е абсолютно основание за отлагане на делото (чл. 271, ал.2,т.1 НПК)“. Единството на прокуратурата и взаимозаменяемостта на прокурорите поначало изключват такава хипотеза. Теоретически, до отлагане на делото ще се стигне само, когато пред съда въобще не се яви прокурор. Положението е идентично и когато пред съда въобще не се яви защитник (както упълномощеният, така и резервният) . В този случай съответното процесуално действие или делото ще се отложи. Поради това, липсва твърдяното различно третиране от закона на въпросните две страни в съдебната фаза, т.е. не е нарушен принципът на състезателността. С извършените промени се преодолява неравенството между подсъдимия и частния обвинител (респ. гражданския ищец, гражданският ответник). Преди промените отсъствието без уважителни причини на защитника на подсъдимия беше основание за отлагане на делото, докато отсъствието без уважителни причини на повереника на частния обвинител, респ. на гражданския ищец - не е основание за отлагане на делото (чл.271, ал.7 от НПК).

Встъпването на резервен защитник не означава отстраняването на упълномощения защитник от резервният защитник, по аргумент от граматическото тълкуване на съдържанието на новата редакция на ал.4, на чл.94 НПК. Спазено е и състезателното начало в процеса, защото активните права при упражняването на защитата на обвиняемия (подсъдимия) не се изземват от

резервният защитник, а се упражняват със съгласието на защитавания и само по изключение, без съгласието му, при законовите основания на чл.94, ал.6 НПК, обосновано с действието на чл.31, ал.4 от Конституцията .

Резервният защитник не „е натрапен“ защитник, защото и при задължителна защита по чл.94, ал.1, т.1-3 и т.6 НПК и при липса на средства на обвиняемият или подсъдимият да упълномощи защитник, съгласно разрешението в чл.94, ал.1, т.9 НПК, той винаги търпи в интерес на правосъдието, определеният му по реда на Закона за правната помощ и назначеният му от съда, разследващият орган или прокурора, "не по негов избор", служебен защитник. Това възприето разрешение на НПК - несъмнено в интерес на правосъдието, никога не е било подлагано на съмнение, нито е обявявано за противоконституционно, поради очевидността, че е съобразено с чл.31, ал.4 от Конституцията. Атакуваните разпоредби осигуряват за обвиняемия професионална защита от адвокат, назначаван по реда на Закона за правната помощ (31111). Това означава, че личността на назначения резервен защитник се определя от съответния адвокатски съвет, който трябва и да съобрази желанието на обвиняемия за конкретен адвокат (чл.25, ал.4 и 5 от 31111). Следователно, липсва каквото и да било „натрапване“ от прокурора или от съда на адвокат, който няма да изпълни добросъвестно или пък ще изпълни задълженията си в ущърб на каузата на доверителя си. В еднаква степен резервният и избраният защитник са длъжни да окажат професионално съдействие на обвиняемия, а при неизпълнение на това задължение съществува възможност за отстраняването им от процеса , както и за дисциплинарна отговорност.

Фигурата на резервният защитник не противоречи на чл. 6, п.3, б."с" от КЗПЧОС. Основните гаранции за справедлив съдебен процес, предвидени в чл.6, п.3 от КЗПЧОС, нито са абсолютни, нито са самоцелни. Те са „особен аспект на правото на справедлив съдебен процес“ и поради това винаги се разглеждат във връзка с изискването по чл.6, п.1 от Конвенцията (т.е. по двете разпоредби, взети заедно).

Практиката на ЕСПЧ по делата Артнер с-у Австрия (решение от 28.08.1992 г.), Кремзов с-у Австрия (решение от 21.09.1003 г.), Бонев с-у България (решение от 08.06.2006 г.), Трофимов с-у Русия (решение от 04.12.2008 г.) сочи, че трябва да се установи как (и дали) ограничението на правото по чл. 6, п.3,б.с, се е отразило върху справедливостта на целия съдебния процес. Нарушение на чл. 6 може да има само ако по конкретно дело качеството на защитата от служебния или резервен защитник е толкова ниско, че установява неизпълнение на задължението на държавата да осигури ефективна правна помощ на обвиняемия.

ЕСПЧ е подчертавал в решенията си, че „независимо от значимостта на отношенията на конфиденциалност между адвоката и клиента“, правото на избор на собствен адвокат не може да се счита за абсолютно (делото Попов

срещу Русия, решение от 13 юли 2006 г., § 171. В същия смисъл са и решенията по делото Мефта и други срещу Франция, решение от 26 юли 2002 г., § 45; делото Салдъз срещу Турция, решение от 27 ноември 2008 г., § 51).

Съображенията на вносителя за нарушение на чл. 14, т.3, буква „d“ от Mill 1111 с аргументи, че въведената от международните актове възможност за осигуряване на служебен защитник може да се прилага с оглед интересите на правосъдието, само в случаите, когато обвиняемият не е в състояние да заплати възнаграждение на избран и упълномощен от него адвокат са неоснователни. Те не са съобразени с разрешенията на действащото национално законодателство, които обхващат повече хипотези, при които интересите на правосъдието изискват назначаването на защитник. В случаите на предвидена задължителна защита по чл.94, ал.1, т.1-3, т.6 НПК, когато обвиняемият/ подсъдимият не иска да упълномощи защитник или не е в състояние да заплати възнаграждение на избран и упълномощен от него адвокат и интересите на правосъдието изискват това, хипотезата на т.9 винаги се прилага кумулативно с посочените основания за задължителна защита. Самостоятелно основание, съдържащо принципа за назначаване на защитник с оглед интересите на правосъдието, е и хипотезата по чл.94, ал.1, т.8 НПК, при заочното производство по чл.269, ал.3 НПК.

Неприложените в практиката стандарти на справедливия процес, предвидени в законодателството, го обезсмислят. Атакуваните алинеи на чл.94 НПК трябва да се разглеждат във връзка с останалите правила в НПК по глава X, раздел Първи "Правна помощ". Правото на обвиняемия (подсъдимия) да бъде защитаван от избран от него адвокат не е ограничено относно възможността за избор на такъв и чрез правото му на отказ или замяна на защитника (упълномощен или назначен). При спазване на общите правила в НПК по глава X, раздел Първи " Правна помощ" той може, съгл. чл.96 НПК, да се откаже от защитника си, освен при безусловно задължителна защита, или да поиска от решаващият орган замяна на защитника по назначение, който не се ползва с доверието му, по негова молба или със съгласието му, с друг защитник. Следователно в случая обвиняемият ще упражни правото си на избор на защитник според стандартите по чл.6, п.3,б.с от ЕКЗПЧОС.

В тази насока практиката следва да се организира така, че приложението на правната норма напълно адекватно да отразява упражняването на правото на избор от страна на обвиняемия по отношение и на личността на защитника по назначение.

Следователно конституционосъобразното съдържание на закона трябва да намери същото по характер приложение.

2) С § 22, т.1 от ЗИДНПК в края на алинея 1 на чл.177 от НПК са заличени думите „както и само на тях и на показанията на свидетели с тайна самоличност“. В искането се твърди, че промяната в чл.177, ал.1 от НПК (§ 22, т.1 от ЗИД на НПК) не е съобразена с Конституцията, ЕКЗПЧОС и Mill 1111, с

аргументи, че: се накърнява принципа на състезателност на съдебния процес и равенството на процесуалните права на страните; изменението не отчита спецификата на съответните способности за доказване и създава неоправдано предимство на обвинението за сметка на защитата, без да въвежда друг правен механизъм за компенсиране на нарушения баланс в техните процесуални възможности; възможността за осъждане на основата на съчетание на данни от специални разузнавателни средства и показания на свидетели с тайна самоличност, не дава необходимите гаранции за установяване на истината.

Пленумът на ВКС не споделя тези аргументи. В становището на вносителя основно се изразява съмнение, че новата правна уредба не съдържа достатъчно гаранции срещу злоупотреба от органите които използват СРС при изготвянето на ВДС, както и от прокурора и съда за обвинение и осъждане основано на манипулирани доказателства.

Според съдиите от ВКС, в изразеното становище на вносителя се излагат доводи не за неконституционосъобразност на оспорените текстове, а за възможностите за незаконосъобразното им приложение от органите на съдебната власт. Тази материя, обаче, е извън правомощията на КС, очертани в чл.149 от Конституцията.

Законът не позволява при осъществяване на конституционно очертаните функции, каквито имат прокурорът и съдът, произвол при упражняването им. Това разбиране противоречи на чл.13, чл.14 и чл.18 НПК, както и на всички правила в НПК, които очертават реда на събиране, проверка и оценка на доказателствените източници. В съдебната фаза, която е и централна фаза на процеса, събирането на доказателствата се ръководи от съда, а страните разполагат с равни права при събирането и оспорването им.

Дейността по използване и прилагане на СРС (специални разузнавателни средства) за изготвяне на ВДС (веществени доказателствени средства) чрез СРС, е извън дейността на съда и страните, но не и събирането, проверката и оценката на веществените доказателствени средства, събрани чрез СРС. Страните имат цялата предоставена им от закона възможност да ги ценят или оспорват. Прокурорът и съдът, в рамките на своите правомощия, по силата на служебното начало извършват оценъчната си дейност в рамките на която се включва и проверката на доказателствените източници за тяхната допустимост, валидност и достоверност. При оценката на доказателствата по правилата на свободното вътрешно прокурорско и съдийско убеждение, доказателствата и доказателствените средства нямат предварително определена доказателствена сила (чл.14, ал.2 НПК). Предвидените в закона изключения, по чл.124 и чл.177, ал.1 НПК от правилата на оценката на доказателствата по вътрешно убеждение, са създадени именно в интерес на обвиняемия като гаранция, че когато доказателствените средства са събрани при ограничения в контрадикторността, за да може защитата да се противопостави на доказателствата на обвинението и с това да има равни средства при доказването, с тези на обвинението,

обвинението и осъдителната присъда, не могат да се основават единствено на тях.

С отпадането на част от забраната по чл.177, ал.1 от НПК, неоснователно се твърди, че страната с функцията по обвинението ще има значителен превес в процеса на доказване, в сравнение със страната по функцията по защитата. Законодателят е предвидил редица компенсаторни гаранции и механизми в нормите на НПК. Това са принципните положения, залегнали в регулативните норми на процеса, че: доказателствата и доказателствените средства нямат предварително установена сила; обвиняемият е невинен до оборване на тази презумпция от органа с функцията по обвинението- прокурора, респ. на разследващия орган в досъдебното производство; правото на обвиняемия да дава обяснения - каквито намери за добре (включително и неверни) ; правилото *in dubio pro reo*; изискването по чл.303, респ. по чл.304 НПК към съда, който е арбитърът, даващ окончателната оценка на доказателствата по вътрешно убеждение с присъдата или решението си, да основе осъдителната присъда само и единствено основана на непоколебимото убеждение на съда във виновността на подсъдимия.

Хипотетичната възможност, че длъжностните лица от специалните служби, компетентни да прилагат СРС, могат да извършат престъпление като манипулират доказателства, получени чрез СРС, не обосновава противоконституционност на закона, определящ правомощията им. "Правилното приложение на закона от конституционноопределените органи е въпрос на законосъобразно, компетентно и добросъвестно изпълнение на възложените им правомощия, а не на конституционносъобразност на законната разпоредба" (цитат от р.П, п.5 на решение №1 по к.д. № 8/2004 г на КС). Гаранция срещу подобен произвол са въздигнатите в престъпление противозаконни действия по разрешаване, разпореждане и прилагане на СРС, както и по съхраняване на информация, придобита чрез СРС, според престъпния състав на чл.284в НК. Манипулирането на данните, получени чрез СРС е престъпление по чл.287а НК.

При тези инструменти на процеса е несъстоятелно твърдението, че е нарушено правото на защита на гражданите в процеса по чл.56 , както и принципа на равенството на страните и на състезателността в процеса по чл. 121 от Конституцията.

На второ място, изискването че „изявленията на *pentiti* / спр. цитираното от вносителят дело на Съда в Страсбург "Лабита срещу Италия" /, трябва да бъдат подкрепени и с други доказателства, а показания, основани на думите на други лица, трябва да бъдат подкрепени от обективни доказателства", не е в противоречие с новото съдържание на чл.177, ал.1 НПК. Съдът в това решение е разгледал и обосновал за правоприлагането значението на показанията на т.н. "*pentiti*" - които са гласни доказателствени средства , съдържащи показания „по слух", и доказателственото значение на писмените и веществените

доказателства и доказателствени средства, сравними с този тип гласни доказателствени средства. Съдът е приел като несъобразено с изискванията на справедливия съдебен процес осъждането само, или преимуществено, на субективни доказателства, каквито са показанията на анонимен свидетел, които съдържат данни чути от друго лице, на т.н. „показания по слух“. Тъкмо те трябва да бъдат подкрепени, според цитираното решение и с обективни доказателства, с които да бъде проверена тяхната достоверност. Това са писмени и веществени доказателства и доказателствени средства.

Трето, разбирането че има равенство в характера и значението на две съвсем различни доказателствени средства: показанията на свидетел с тайна самоличност и показанията на служител под прикритие, който участва в разследване в това му качество, е недопустимо. Разследването чрез служител под прикритие е оперативен способ и вид СРС (чл.172, ал.1 НПК) по смисъла на Закона за специалните разузнавателни средства (ЗСРС). Придобитата чрез разпита на такъв свидетел информация е резултат от прилагане на специални разузнавателни средства (СРС). Тази информация обаче, се приобщава в наказателния процес чрез разпит на служителя под прикритие, съгласно изричната норма на чл.172, ал.4 НПК, според която "служителят под прикритие се разпитва като свидетел", а разпитът като свидетел е по реда на чл. 141а НПК. Следователно, показанията на служителя под прикритие, участвал в разследване в това му качество, е специално разузнавателно средство. Данните от СРС с които се възпроизвеждат чрез субективни доказателства - „гласни доказателствени средства“, са показанията на служител под прикритие и по силата на изричната кумулативно поставена забрана по чл.124 НПК, тези показания не могат да подкрепят показанията на свидетел с тайна самоличност за осигуряване на справедлив съдебен процес.

Следователно, твърденията за осъждане единствено на базата на показания на служител под прикритие по 141а НПК и на свидетел с тайна самоличност по чл.141 НПК са неоснователни, поради забраната по чл.124 НПК. Показанията на служителя под прикритие са специално разузнавателно средство и не следва да бъдат включвани в спора за конституционосъобразността на промяната в чл.177, ал.1 НПК.

Свидетелят с тайна самоличност е защитен свидетел, с мярката по чл.123, ал.2, т.2 НПК, заради реална опасност за живота или здравето за него или близките му (чл.123, ал.1 НПК). Личността на свидетеля се запазва в тайна от лицата, от които изхожда опасността или представляват източник на опасността, която е известна на съда. Показанията на свидетел с тайна самоличност се събират по реда на чл.141 НПК и са гласно доказателствено средство. При събирането и оценката им са предоставени достатъчно гаранции в НПК на страните за контрадикторност, компенсиращи невъзможността от изправянето им лице в лице при разпита на свидетел с тайна самоличност. В тази насока практиката на Съда в Страсбург и практиката на ВКС приема, че

справедливостта на процеса е гарантирана при регулаторните механизми на процеса в чл.123, ал.1, ал.5 и ал.6 и по чл.141, ал.2 НПК, създаващи разумен баланс и компенсаторният ефект на механизмите при осъществяване на правото на защита на подсъдимия и на пострадалия и на обществото, при разпита на такъв свидетел (вж. ТР №2/2009 година, раздел V).

Обсъжданата промяна не нарушава състезателността на съдебния процес, която е прогласена и като основен принцип в чл.121, ал.1 от Конституцията. Под ръководството на съда в съдебната фаза се допускат, събират и проверят доказателствените материали. Участието на страните в този процес е при гарантирани от закона равни средства и възможности. Страните разполагат с равни възможността в еднаква степен да изискват от съда събиране и проверка на доказателства, спазване на нормативните изисквания относно допускането, събирането и прилагането на СРС и за използване на допустимите по НПК доказателствени способи по чл.116 НПК за оспорване на съдържанието на ВДС, събрани чрез СРС. Разследващите органи, прокурорът и съдът не могат да формират правилно вътрешното си убеждение въз основа на събраните доказателствени материали, ако не изследват обективно, всестранно и пълно всички събрани доказателства, като задължително трябва да анализират и тяхната достоверност.

Всичко това означава равни възможности за страните да повлияят на решаващата оценка, давана от съда, за относимостта и допустимостта (тя включва и законосъобразността) на данните, получени чрез СРС, за фактическите изводи от тези данни и другите доказателствени материали. Окончателното решение по фактите винаги остава за съда - в пълно съответствие, както с принципа на състезателността така и с принципа на оценка на доказателствения материал по вътрешно убеждение.

Некоректно се използва терминът „скрити“ или „тайни“ доказателствени средства. Нормите на НПК не предвиждат събирането на тайни доказателства. Запазва се в „тайна самоличността“ на свидетеля, спрямо който е приложена тази мярка на защита, като „временна мярка“ (чл. 123, ал.2, т.2 ,ал.4, ал.5, ал.6 НПК). Те са явни за съда и органите на досъдебното производство, защото те имат непосредствен достъп до защитения свидетел. Непосредствен достъп до защитения свидетел имат защитникът или повереникът, ако защитеният свидетел е посочен от тях.

Промяната в чл.177, ал.1 във връзка с чл.124 НПК означава, че се допуска хипотетична възможност за обвинение и осъждане въз основа само на доказателства, получени чрез СРС и показания на свидетел по чл.123, ал.2, т.2 НПК, със запазена в тайна самоличност. Но разглежданото единство на тези две доказателствени средства механично е недостатъчно за обвинение и осъждане, в случаите, в които е невъзможно да бъде проверена от прокурора или от съда тяхната достоверност. Това изключва възможността чрез обективно, всестранно и пълно изследване на доказателствата по делото, органът с функцията на

обвинението, както и решаващият съд, да извършат пълно изследване на доказателствата по делото както и да формират непоколебими изводи за осъждане, без да са налице други обективни и субективни доказателства за тяхната проверка, което е въпрос на правоприлагането, а не на каузално тълкуване от КС.

Следователно разпоредбата не е противоконституционна.

II. Становище на съдиите от Върховния касационен съд по конституционно дело №11/2010 на Конституционния съд на РБ:

1). Оспорената като противоконституционна разпоредба на § 54 се аргументира от вносителите с доводите, че институтът на разглеждане на делото в съда по искане на обвиняемия е въведен и е възприет в новия Наказателно-процесуален кодекс, с оглед осигуряване на разумен срок на наказателното производство и с отмяната на този институт се нарушават правата на лицата, гарантирани в чл.31, ал.1 и ал.4 от Конституцията, че ограничаването на някои права на лицата, обвинени в извършване на престъпление, не могат да надхвърлят необходимото за осъществяване на правосъдието. Обосновава се и становището, че § 54 противоречи и на чл.5, ал.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

Атакуваният § 54 от ЗИДНПК, с който се отменя глава XXVI (чл.368 и чл.369) от НПК е нов институт за наказателно -процесуалното право, въведен с изменението на НПК през 2003 година, като една от предвидените в закона гаранции за спазването на принципа за разумен срок в досъдебната фаза. Както създаването, така и отмяната му, са проява на законодателна целесъобразност. При преценката относно конституционосъобразността на отмяната му, следва да се отговори на въпроса, дали в действителност тази отмяна нарушава чл.31, ал.1 от Конституцията като ограничава до степен на конституционна нетърпимост правото на „всеки обвинен в престъпление да бъде предаден на съдебната власт в законно определен срок“. Основно конституционно право на всеки, обвинен в престъпление, е "да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок" (чл.31, ал.1 от Конституцията). КС в п.1У на решение №7/ по к.д.№6/2004 год., се е произнесъл, че: "... конституционно недопустимо е неоправданото забавяне и продължаване без срок на следствените действия. Неограничени във времето, те могат да се превърнат в постоянен психически тормоз, а в случай, че обективно не могат да се съберат доказателства за привличане към отговорност с обвинителен акт, то наказателното преследване срещу обвиняемия следва да бъде прекратено. Прекомерно дългото разследване ограничава неговите права по начин, че се надхвърля "необходимото за осъществяване на правосъдието" (чл.31, ал.4 от Конституцията), поради което е конституционно нетърпимо. Обратното, когато са установени разумни срокове (точният им размер е въпрос на законодателна целесъобразност), балансиращи между правата на обвиняемия

и интересите на обвинението, то подобна уредба е конституционносъобразна." Тези разсъждения не могат да бъдат оспорени.

Но те не могат да се отнесат автоматично като аргументи за противоконституционността на отмяната на глава XXVI от НПК, както се твърди от вносителите.

През изминалите седем години практиката по отменена глава XXVI НПК показва редица недостатъци на института като законодателно решение, които обобщено са следните:

Според отменения чл.369 НПК, съдът дава на прокурора двумесечен срок за внасяне на делото в съда или за прекратяване на наказателното производство, който срок съвсем не отчита спецификата на конкретното дело като правна и фактическа сложност и унифицира всички дела, което е несъобразено с реалните възможности за разкриването на обективната истина. Така се игнорираше възможността прокурорът да формира вътрешното си убеждение в съответствие с принципа по чл.14 НПК, без да се отчита дали обективно е могъл да вземе всички необходими мерки в даденият му от закона срок за разследване, за осигуряване разкриването на обективната истина (чл.13, ал.1 НПК). Недостатък на обсъжданите особени правила беше и игнорирането на факта, че досъдебното производство поначало не можеше да бъде довършено в твърде кратките срокове по отменения чл.368, ал.1 НПК, заради самия обвиняем, в хипотезите на спиране на производството по чл.25 НПК. Срокът в който производството е било спряно, не се отчиташе от закона при изчисляването на сроковете по глава XXVI НПК. Нормите имаха приложение дори и в случаите, когато обвиняемият е имал имунитет, или умишлено се е укривал и умишлено делото е протакано. Правомощията на съда се свеждаха само да брой сроковете и да констатира изтичането им, а постановяването на определението му беше с предопределено от закона съдържание, което изключваше всякаква решаваща компетентност на съда. Създаденият процесуален институт имаше само формални критерии, с които се даваше възможност да се преклудира разследването срещу обвиняемия - по всички дела, без изследване на конкретните причини за забавянето им и при игнориране на принципни положения в наказателния процес по диренето на обективната истина. С отмененият институт се създаваше среда и за корупционни практики - съзнателно забавяне на производствата, с цел изтичането на формалните предпоставки - процесуалните срокове, за постигане на неизбежното прекратяване производството по делото и то преди изтичането на давността за наказателно преследване за конкретното инкриминирано деяние, с правна последица - постановление на прокурора или определение на съда за прекратяване на наказателното производство с действие на правилото *pop bis in idem*.

Процесуалните резултати при прилагане на специалните правила по глава XXVI от НПК не служеха на основната задача на нормите на НПК - да

бъде установен редът за реализиране на наказателна отговорност, в случаите на извършено престъпление и в този смисъл да се приложи правилно законът, като се осигури разкриване на престъпленията и техните действителни извършители и им се наложи справедлива санкция, както и едновременно с това, да се гарантира невъзможността да бъдат наказани или поставени под съмнение действията на невинни лица. Несъмнено е, че с твърде формални и унифицирани за всички категории дела, институтът предпоставяше безпрепятствено прекратяване на наказателни дела, извън изтичането на давността за наказателно преследване. С дефинитивното (в случаите на чл.369, ал.2 и ал.4) отпадане на възможността да бъде доказана пред съда вината на обвиняемия, при действително извършено престъпно деяние, в тежест на пострадалия и на обществото оставаха последиците от прекратяването на наказателните производства по този ред

Приложението на отменения институт създаваше предпоставки за нарушаване принципа за равенството на страните в наказателния процес. Привилегията на обвиняемия да решава съдбата на процеса в досъдебната му фаза, водеше до ограничаване на конституционно гарантираните права на прокурора по чл.127 от Конституцията.

Отмяната на института няма да предизвика конституционна нетърпимост, защото НПК предписва достатъчно гаранции, които да осигурят спазването на изискването за разумен срок в досъдебната фаза на наказателния процес. Според разпоредбата на чл.234, ал.1 НПК, разследването се извършва и делото се изпраща на прокурора най-късно в двумесечен срок от деня на образуването, с възможността той да бъде удължаван от горестоящия прокурор. При всяко продължаване на срока трябва да се изследват причините и да се предприемат конкретни мерки срещу наблюдаващия прокурор или разследващия орган, ако забавянето е резултат на виновно бездействие. Според чл.234, ал.7 НПК, действия по разследването, извършени извън сроковете не пораждаат правни последици, а събраните доказателства не могат да се ползват от съда при постановяването на присъдата.

Европейският съд в Страсбург е приемал нееднократно в решенията си, че разумността на срока се оценява не абстрактно, а с оглед на обстоятелствата по конкретното дело, според сложност на делото, поведението на защитата и поведението на компетентните органи. Изискването за разумен срок се нарушава само от закъснения, за които са отговорни държавните органи, но и фактът, че националните органи не спазват законоустановените срокове, сам по себе си не е нарушение на чл.6, ал.1 от ЕКЗПЧ (Решение от 27.02.1992., в V ИаК), тъй като общественият интерес от преследването и осъждането на обвиняемия може да бъде толкова голям, че „преследването да не бива да се спира само заради надхвърлянето на разумния срок, тъй като жертвата на това надхвърляне ще получи друга по-подходяща обезвреда“. Прекомерната продължителност

може да бъде компенсирана чрез мерки на националните органи, които са суверенни да ги определят със средствата на материалното право.

Прекратяването на делата след изтичането на определените от закона срокове увеличават броя на осъдителните решения срещу България по дела, заведени от пострадалите, чиито интереси са засегнати от прекратяването. За тежки престъпления против личността (изнасилване, изнудване, убийство, трафик на хора.), които са били прекратени без е осигурено изискването за ефективно разследване (спр. решение от 04.12.2003 г., М.Ч. срещу България; решение от 13.06.2002 г., Ангелова срещу България; решение от 18.05.200г., Великова срещу България). Европейският съд по тези дела е приел, че „властите не са използвали наличните възможности за установяване на всички обстоятелства, че правото на живот по чл. от ЕКЗПЧ „налага задължение на държавите да проведат обстойно и пълно разследване от естество да доведе до идентифицирането и наказването на виновните...“, (спр. решение от 06.07.2005г., Начова и други срещу България.).

Отмяната на глава XXVI (чл.368 и чл.369) от НПК не противоречи и на чл.5, п.3 от ЕКЗПЧ.

Институтът се прилага само в досъдебната фаза. Задържането по Закона за МВР не може да е за повече от 24 часа, а задържаният има право да се свърже с адвокат и да обжалва задържането пред съда (чл.64 и чл.63 ал.1 и ал.4 НПК). Обвиняемият може да бъде задържан от прокурора до 72 часа, за да се осигури явяването му пред съда при направено искане за задържане под стража, а най-тежките мерки за процесуална принуда се взимат, изменяват и контролират от съда(чл.62 -чл.65 НПК). Те са лимитирани във времето със срокове, които са императивни и с изтичането им, мерките за процесуална принуда се отменят служебно или по искане на обвиняемия или защитата. Тези срокове са в пълна мяра съобразени с изискването на чл.5, ал.3 от ЕКЗПЧ за съвременно изправяне пред съд на всяко лице, което е арестувано или задържано. Правото на разумният срок и на разглеждането от съд на взетата мярка задържане спрямо лицето, по смисъла на чл.5, п.3 от ЕКЗПЧ, са различни по характер и съдържание от правото на гледането на делото в разумен срок чл. 6,п.1 от ЕКЗПЧ, който третира процесуалните права на обвиненото лице в наказателния процес и съдебното му провеждане.

След отмяната на глава XXVI от НПК, изискването на чл.5, п.3 от ЕКЗПЧ е гарантирано, макар и досъдебните производства да не се прекратяват след изтичането на една, респ. две години от привличането на обвиняем, но след изтичането на същите тези срокове, по силата на новото съдържание на действащата норма - чл.234, ал.8 (Изм. с ДВ, бр.32 от 2010 год.), императивно се отменят, както задържането под стража и всички останали мерки за неотклонение, така и взетите спрямо обвиняемия всички други мерки за процесуална принуда по раздел II НПК.

С оглед на всичко изложено, отмяната на глава XXVI от НПК не е противоконституционен акт.

2). Становището на съдиите от ВКС относно неоснователността на искането на вносителите за обявяване на противоконституционност на § 22, т. 1 от ЗИДНПК, приет на 25 март 2010 г., съответно, повторно приет на 21 април 2010 г. (обн., ДВ, бр. 32 от 20 Юг.), съгласно който в края на алинея 1 на чл. 177 от НПК са заличени думите „както и само на тях и на показанията на свидетели с тайна самоличност“, е изразено в изложението по конституционно дело №10/2010 година на Конституционния съд на Република България, със същия предмет на тълкуване .

3). По искането на вносителите за обявяване в несъответствие с международните договори, по които Република България е страна на § 8, т.2 и т. 3 от ЗИДНПК, приет на 25 март 2010 г., повторно приет на 21 април 2010 г. (обн., ДВ, бр.32 от 20 Юг.), с който е изменена ал. 4 и са създадени нови алинеи 5 и 6 на чл.94 от НПК, съдиите от ВКС са развили становището си, за отсъствие на претендираното несъответствие в изложението по конституционно дело №10/2010 година на Конституционния съд на Република България, със същия предмет на тълкуване.

Становището е прието на заседание на пленума на Върховния касационен съд, проведено на 21.06.2010 г. От общо 96 съдии на заседанието присъствуваха 83. От тях „за“ приемане на становището гласуваха - 77, „против“ - 4, „въздържали“ се - 2.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД;**

^ д с д и ^